

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ЖИТТЯ ТА ЗДОРОВ'Я ДІТЕЙ ЗА КРИМІНАЛЬНИМ ЗАКОНОМ ІЗРАЇЛЮ

Ольга БЕСПАЛЬ, доцент кафедри конституційного, адміністративного та кримінального права ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені В. Гетьмана», кандидат юридичних наук

Проблема вчинення злочинів щодо однієї з найменш захищених верств населення – щодо дітей є актуальною не лише для України, а й для інших зарубіжних держав, в тому числі коли йдеться про проблему домашнього насильства, в результаті якого посягання може здійснюватися (крім інших об'єктів кримінально-правової охорони) й на життя та здоров'я дітей. В цьому контексті важливо вивчати та використовувати позитивний досвід зарубіжних держав, без якого неможливо здійснювати розвиток та вдосконалення національного законодавства.

Однією з найрозвиненіших держав світу, в якій приділяється багато уваги запобіганню та протидії вчиненню домашнього насильства - є Ізраїль. тож, вважаємо, що варто приділити особливу увагу кримінально-правовому захисту дітей від злочинів, які посягають на життя та здоров'я дітей за законодавством вказаної держави.

Так, в Законі про кримінальне право Ізраїлю (далі – КК Ізраїлю) міститься низка статей, які передбачають відповідальність за вчинення злочинів щодо спеціальних потерпілих – дітей: ст. 337 (порушення обов'язків батьків або відповідальних осіб); ст. 361 (залишення дитини без нагляду або з метою її покинути); ст. 362 (недбайливе ставлення до неповнолітніх та інших підопічних); ст. 363 (залишення підопічних); ст. 368-бет (напад на неповнолітнього або безпорадного); ст. 368-гимел (знущання над неповнолітнім або безпорадним) [1].

Цікавим є положення, передбачене ст. 311 КК Ізраїлю (приховання пологів): той, хто намагається приховати факт народження новонародженої дитини шляхом таємного приховання її трупа, незалежно від того, настала смерть новонародженої дитини безпосередньо під час пологів, до чи після пологів, карається тюремним ув'язненням строком на 1 рік [1, с. 172]. Подібної норми немає в КК України. Також КК Ізраїлю передбачає обставину, що обтяжує покарання, - вчинення щодо члена сім'ї (зокрема щодо дітей), у злочинах, визначених ст. 333 (тяжке тілесне ушкодження), ст. 334 (поранення), ст. 379 (напад) [2, с. 71-72].

Крім того, з 1989 р. в Ізраїлі діє норма, яка зобов'язує громадян інформувати соціальні служби або поліцію не просто про погане ставлення батьків до дитини, а навіть про підозру щодо цього [3, с. 830]. Так, особа, у якої є підстави вважати, що щодо неповнолітнього недавно було вчинено злочин особою, яка є відповідальною за такого неповнолітнього, зобов'язана проінформувати соціального службовця або поліцію. У випадку порушення цієї заборони особа карається тюремним ув'язненням терміном на три місяці

(абзац алеф ст. 368-далет) [1, с. 199]. Нагадаємо, що КК України містить схожу норму, яка передбачає відповідальність за неповідомлення про перебування дитини в небезпечному для життя стані належним установам чи особам (ч. 2 ст. 136) [4], але змістовно вона суттєво відрізняється від згаданої норми КК Ізраїлю.

Як слушно зазначили С.Ю. Сургова та О.Л.Файчук, щодо моделі захисту дітей від насильства, то в Ізраїлі дитина стоїть у центрі уваги суспільства. Починаючи з 5 років, дітям надають знання щодо їх прав, свобод та гарантій, передбачених законодавством. Наприклад, усі діти знають, що «їх тіло належить виключно їм», а тому батьки не мають права застосовувати фізичну силу як засіб виховання, нав'язувати зачіску, одяг та інше. Крім того, змалечку підростаюче покоління привчають, що про факт порушення прав терміново необхідно повідомити вихователю, який зобов'язаний проінформувати соціальні служби або поліцію у випадку наявних ознак насилля (синці та подряпини) [2, с. 830].

Зважаючи на кількісні та якісні характеристики норм КК Ізраїлю, які передбачають відповідальність за посягання на життя та здоров'я дітей, можна зробити висновок, що на законодавчому рівні вжито достатньо заходів, які спрямовані на захист зазначених природних прав дітей та й загалом нормативне забезпечення вказаної держави знаходиться на достатньо високому рівні. Тож, вважаємо, що деякі норми заслуговують на запозичення в національне законодавство (з певним корегуванням). Також варто зазначити, що в КК Ізраїлю є положення, що відсутні у вітчизняному КК, та слугують прикладом для наслідування Україною, а саме: наявність окремих складів злочинів або кваліфікуючої ознаки (вчинення щодо дітей) у таких злочинах, як неповідомлення про вчинення злочину щодо дитини, залишення дитини без нагляду або з метою її покинути, знущання над неповнолітнім, заподіяння тілесних ушкоджень тощо.

Список використаних джерел:

1. Закон об уголовном праве Израиля: Постатейный перевод с иврита на русский язык / автор пер. М. Дорфман. Изд. второе перераб. и доп., 2010. 259 с. URL: <http://library.khpg.org/files/docs/1375279180.pdf>
2. Беспаль О. Л. Кримінологічна характеристика та запобігання злочинам проти життя та здоров'я дітей, що вчиняються в сім'ї: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Запоріжжя, 2019. 294 с.
3. Сургова С.Ю., Файчук О.Л. Державна політика у сфері подолання та протидії насильству в сім'ї: досвід України та Ізраїлю. *Публічне управління та регіональний розвиток*. 2020. № 9. С. 816-836.
4. Кримінальний кодекс України від 05 квітня 2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>